

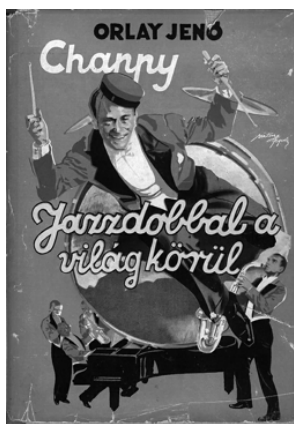

PANNON JAZZVILÁG • Simon Géza Gábor

SGG elsősorban diszkográfus, 1964 óta kutatja a magyar jazz történetét, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság alapító tagja, a www.jazzkutatás.eu című lap főszerkesztője, jónéhány Bohém-album kiadója. Legkedvesebb témájából, a magyar klasszikus jazz (nagyközönség számára szinte teljesen ismeretlen) történetéből szemezget cikkeiben, a magyar ragtime-tól a magyar swingig. Csemege!

Chappy, az első magyar jazz sztár

(1905. október 31. Budapest-1973. március 28. München)

A divatos zenék, a divattáncok elterjesztésében a nagyvilágban egészen a második világháború kitöréséig igen fontos szerep jutott a magyar cigányzenészeknek, szalonzenekaroknak, valamint a jazz- és tánczenét játszó világhíró magyar muzsikusoknak. A katonazenészek és a színházi muzsikusok mellett ők találkoztak először kottában és élőben a cake walkkal, a ragtime-mal, a foxtrottal, azaz azzal a világgal, amelyet ma sokszor a jazz kőkorszakaként emlegetünk.

Számos igen tehetséges zenész tűnt fel ezekben a formációkban, de csak kevesüknek adatott meg, hogy nemzetközi együttesekben mérhessék fel és fejleszthessék tovább a tudásukat. A tehetség volt az alap, kellett hozzá rengeteg gyakorlás, kitartás és egy hatalmas adag szerencse. Az említett összetevőkből Orlay Obendorfer Jenőnek, művésznevén Chappynak jött össze először a jelentős nemzetközi karrier.

Mint annyi más későbbi jelentős jazzdobos, Chappy karrierje is parkett-táncosként indult. A Folies Caprice-beli táncos vizsgaelőadásán tizenhétyszer hívták ki a vasfüggöny elé, mindannyiszor vastappsal. A Rákóczi úti Tábarinban Csibész Béla, eredeti nevén Grünhut Béla tanította dobolni az ott partnernőjével one stepeket bemutató Chappyt. A táncosokat Steiner Simi zenekara kísérte.

A nagy elánnal beharangozott Prof. Max és Renée Lancls próbáján az amúgy meglehetősen link Csibész Bélát pedig egy operaházi dobos helyettesítette, mert ő addigra teljesen váratlanul Svájcba szerződött. A próba ötödszörré is botrányba fulladt, mígnem Steinernek eszébe jutott, hogy Chappy már szépen haladt a dobtanulmányokban, a pódiumra hívta és ő hatalmas sikert aratott.

1925 szeptemberében a Royal Orféum épületében levő Papagáj mulatóban az egyik oldalon a Chappy-vel fellépő kvartett játszott, velük szemben pedig az első dél-afrikai és angol zenészekből álló fehér jazzband, Edgar Adler Adeler együttese.

Chappy 1926 augusztusában Bécsben csatlakozott a dél-karolinai Charlestonban született fekete bőrű trombitás, Arthur Briggs zenekarához, amellyel Isztambulba utaztak és számos különleges eseményen vettek részt, például egy 24 órán át tartó (!) *Ótörni tea*n, amelyen végig zenélniük kellett. 1927 januárjától a következő év januárjáig Chappy a Briggs-zenekar dobosaként Berlinben készítette jazz- és tánczenei felvételeit. Ezek a Briggs-hangfelvételek rendkívüli értéket képviselnek; francia, angol és német kiadók mellett itthon a *Pannon Jazz* magyar jazztörténeti CD-in is hallható néhány közülük.

Az Arthur Briggs And His Savoy Syncopators Orchestrában a hangfelvételeken az alábbiak zenéltek: az amerikai Arthur Briggs (trombita, ének), három francia: Jean Naudin (pozan), George Jacquemont (altszaxofon, klarinét) és René Dumont (alt- és tenorszaxofon); az olasz Mario Scanavino (tenorszaxofon, hegedű), a belga Egide van Gils (zongora), két német: Harold M. Kirchstein (bendzsó), Hans Holdt (tuba, bőgő), valamint a magyar Chappy (dob) és a dél-afrikai Al Bowly (gitár, ének).

A Briggs-zenekar után Chappy Németországban egy all stars zenekarban együtt játszott a Budapesten megismert Edgar Adelerral. Ez egyike volt a korszakot jellemző nemzetközi jazzformációknak, amelyek egy hónaptól akár több évre terjedő ideig városról városra járva terjesztették a jazzt – bárókban, éttermekben, szállodákban, tánctermeben, színházakban, mozikban, és egyéb szórakoztató intézményekben. Egy hónap

alatt így minimum 30 koncertet adtak egyetlen helyszínen.

Önállósodása után számos európai helyszín után Holland-India, a mai Indonézia fél évre kötötte le a Chappy-zenekart s itt érte el a szerelem is Chappyt. A Jáva szigetén levő, már akkor is jelentős nagyvárosban, Surabayában 1934 júniusában feleségül vette Scheiner Margitot, aki a 12 tagú Mezei Revű, egy nagyszerű, csak magyar lányokból álló táncos trupp legtehetségesebb tagja volt.

Chappy mint dobos és big band zenekarvezető 1941 és 1946 között számos hangfelvételt készített az *Odeon*, a *Columbia* és a *Siemens/Polydor* lemezmarkák számára. Ezeket többek között a korszak olyan jelentős jazzmuzsikusai szerepeltek mint Vig György klarinétos-szaxofonos, hegedűs, zenészerző (a dobos-vibrafonos Tommy Vig édesapja); Schlotthauer József bőgős, valamint a legendás dobos, Weisz Api. Utóbbival Chappy élőben és gramofonlemezen számos dobpárba is vívott. A big bandnek sok hangszerezést készített a magyar swingkirály, Martiny Lajos. A Chappy zenekar 1943-as „Hooray for Hollywood” című felvétele a brit *Harlequin* magyar jazztörténeti LP-jére is felkerült.

Chappy nyomdokain a második világháború után három gitárművész, Zoller Attila, Szabó Gábor és Bacsik Elek folytatta a sort, de ők már egy más nemzedékhez tartoztak és a modern jazz világában arattak világsikert.

Bibliográfia

1. Orlay Jenő Chappy: Dzsessz-dobbal a világ körül. A szerző kiadása, Budapest, 1943.
2. Simon Géza Gábor: Magyar jazztörténet. Magyar Jazzkutatási Társaság, Budapest, 1999. október.
3. Orlay Jenő Chappy: Dzsessz-dobbal a világ körül. Válogatta és jegyzetekkel ellátta: Simon Géza Gábor. In: Simon Géza Gábor (szerk.): Fejezetek a magyar jazz történetéből 1961-ig, p.105-136. Magyar Jazzkutatási Társaság, Budapest, 2001.
4. Simon Géza Gábor. Chappy – Jazzdiszkográfia. In: *uo.*, p.137-143.
5. Kurutz Márton: Könnyűzene és muzikalitás a magyar filmtörténetben (A kezdetektől 1945-ig). In: *uo.*, p.193-218.
6. Horst P. J. Bergmeier-Rainer E. Lotz: James Arthur Briggs. In: *Black Music Research Journal*, Volume 30, Number 1, Spring, p.93-181, University of Illinois Press, 2010.
7. Zipernovszky Kornél: Kiné köszönheti Bécs a charlestont? A jazzkorszak magyar szemmel. In: *Török Dalma (szerk.): Álmodj köntöse. Magyar írók Bécs-élménye 1873-1936*, p.166-171. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2011.